

ACTUAL PROBLEMS OF MODERN SOCIETY

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-236-4-22>

TURBULENCE OF THE UKRAINIAN ORTHODOX CHURCH OF THE MOSCOW PATRIARCHATE IN MODERN UKRAINIAN REALITIES

ТУРБУЛЕНТНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ МОСКОВСЬКОГО ПАТРІАРХАТУ В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ

Kyslyak L. N.

*Candidate of Philological Sciences,
Senior Lecturer at the Department of
General Law and Humanities*

Кисляк Л. Н.

*кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри
загальноправових та гуманітарних
дисциплін Івано-Франківський
навчально-науковий юридичний інститут*

Koval I. V.

*Candidate of Political Sciences,
Associate Professor at the Department
of General Law and Humanities
Ivano-Frankivsk Educational and
Scientific Law Institute
of the National University
«Odesa Law Academy»
Ivano-Frankivsk, Ukraine*

Коваль І. В.

*кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри загальноправових
та гуманітарних дисциплін
Івано-Франківський навчально-науковий
юридичний інститут
Національного університету
«Одеська юридична академія»
м. Івано-Франківськ, Україна*

Розпочата агресивна війна РФ проти України 24 лютого 2022 року є найжахливішим геополітичним викликом ХХІ століття. Авторитарний режим В. Путіна, в основу якого покладена доктрина «руського міра», відкрив свою справжню сутність. «Руський мір» породив рашизм, як світогляд правлячих політичних еліт в РФ, що базується на тріаді: 1) обраного Богом народу; 2) право зміни того світу, який не задовольняє, який є «ворогом» руського православ'я; 3) право виступати антиподом цього світу, тільки російський народ знає яким має бути новий світ і має право його побудувати. Народ має підтримувати «руський мір». Рашизм – це російський фашизм,

побудований на сильній президентській владі В. Путіна, проєкт антисвіту, проєкт тотального знищення демократичного світу. Путін – це імператор, цар, який веде народ до світлого майбутнього. Так поступово сформувався «колективний Путін», а це десятки тисяч людей, бюрократичний апарат, інститути, які просувають цей проєкт. Серед цих інститутів виділяється РПЦ і, особливо її ідеолог патріарх Кирило, та дочка РПЦ – УПЦ МП.

Війна РФ проти України та підтримка її очільником Російської православної церкви патріархом Кирилом, який підтвердив кремлівську версію подій, додавши до неї дозу гомофобії, викликала навіть серед російських православних діячів засудження. Патріарх Кирило промовляє найганебнішу зі своїх проповідей. Вона увійде в історію як приклад найнищівшої маніпуляції, – зазначив Андрій Кур'єв [1].

Зрозуміло, що УПЦ МП повинна була визначитись щодо війни, адже дуже багато адептів церкви брали участь у війні. Так, на п'ятий день війни синод УПЦ МП попросив патріарха Московського і всієї Русі Кирила закликати керівництво Російської Федерації до негайного припинення військових дій, які вже загрожують перетворитися на світову війну [2].

Офіційної відповіді на це звернення від Московського патріархату не надійшло. Після викриття у масмедіа перших жажливих злочинів російських агресорів: вбивств, насильств, звалтувань, мародерств, багато ієрархів УПЦ МП перестали на богослужіннях згадувати патріарха Кирила і навіть проголошувати відхід від РПЦ. Уже 12 травня Синод УПЦ МП заявив, що діяльність експрезидента Петра Порошенка щодо здобуття Томосу, заснування єдиної помісної церкви та її «руйнівна ідеологія» стали приводом для вторгнення РФ в Україну [3].

Ця Заява Синоду УПЦ знайшла гостре засудження громадянського суспільства та державних інститутів. Така примиренна, лояльна позиція керівництва УПЦ МП привела до параду переходів понад 400 парафій. Бажання збереження парафій в своєму підпорядкуванні, не допущення остаточного розпаду УПЦ МП під час війни привело до чергових інформаційних маніпуляцій ієрархів церкви, проведення 27 травня Собору, який ухвалив рішення «про повну самостійність і незалежність від РПЦ», у словах «виражаємо незгоду» позицією Кірила немає засудження, а відсутність слів [4].

Керівник РПЦ Кирило Гундяєв оцінюючи рішення Собору УПЦ МП про повну самостійність і незалежність від РПЦ наголосив, що Російська церква «із розумінням» ставиться до необхідності

керівництва «мудро діяти, щоб не ускладнювати життя свого віруючого народу» [5].

Саме ці слова патріарха РПЦ Кирила відображають «справжню» самостійність УПЦ МП, яка й далі залишається в ареолі «руського міра» та залежності від Московського патріархату, адже автокефалію УПЦ повинен надати Собор РПЦ, а про це ніяка мова не йде, тим паче, що РПЦ не має на це канонічного права, оскільки українська територія знаходиться під юрисдикцією Константинопольського патріархату. Єдиний шлях до автономності – це входження УПЦ до ПЦУ, яка має Томос на автокефалію від Константинопольського патріарха Варфоломія від 6 січня 2019 року. Московський патріарх Олексій II видав Томос про автокефалію Православної церкви Америки, але тодішній Вселенський патріарх цього рішення не визнав та засудив «неканонічний курс» РПЦ. Така ж доля чекає і на УПЦ. Існують і два інші варіанти. Перший – це збереження церкви як частини РПЦ в Україні, та другий – існування у вигляді самопроголошеної автокефалії, тобто у розколі зі світовим православ'ям. І найважчий, але найкращий – це приєднання до ПЦУ [6].

Свою прихильність до ідей «руського міра» висловив очільник УПЦ МП митрополит Онуфрій на зустрічі з російськими полоненими в Києво-Печерській Лаврі, сказавши, що народи, які вийшли з єдиної купелі Хрещення, воювали одне з одним – це ганьба. І ми повинні зробити все, щоб це безумство припинилося. [7].

Війна РФ проти України змусила УПЦ МП, як основного пропагандиста «руського міра» в нашій державі, взятись до маніпуляцій, щоб остаточно не втратити прихильність своїх прихожан. Проведені два Собори УПЦ МП у травні були спрямовані насамперед на те, щоб зупинити перехід їхніх парафій до ПЦУ, останній Собор навіть заявив про самостійність і відхід від РПЦ. У своїх заявах дуже помірковано засуджується російська агресія, не вказуються справжні організатори цієї війни, причинами війни вказуються минула політична влада України та розкольніцька діяльність ПЦУ. Більшість єпископів в ПЦУ є проросійськими і з нацифістських позицій засуджують війну, використовуючи м'яку силу.

Обмежуючись змінами в Статуті, які ніде ще не опубліковані, єпископат хоче зберегти свій «статус-кво» і всі найважливіші питання перенести на вирішення після війни. Стає цілком зрозуміло, що всі дії керівництва УПЦ МП погоджуються з Московським патріархатом та спецслужбами РФ, які здійснюють нагляд над РПЦ. Сьогодні важливо обмежити діяльність УПЦ МП, запобігти поширенню ідей «руського

міра», який лежить в основі агресивної політики Кремля. Спецслужбам України необхідно ефективніше знешкоджувати священників-колабораціоністів, адже використання спецслужбами РФ просування нарративу «руського міра» в основі своїй здійснювалось саме через РПЦ та релігійні організації в Україні.

Громадянському суспільству, ЗМІ треба активніше проводити роз'яснювальну роботу щодо діяльності керівництва УПЦ МП, яке здійснює політтехнологічні маніпуляційні акції далекі від справжнього життя своїх парафіян.

Література:

1. Російський патріарх Кирило не засудив війну в Україні і підтримав версію Путіна. *BBC News Україна*. 6 березня 2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60633905>. (дата звернення: 20.08.2022).

2. Хоменко Святослав. Як УПЦ МП через війну Росії проти України віддаляється від Москви. *BBC News Україна*. 8 березня 2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60663321> (дата звернення: 20.08.2022).

3. Олена Барсукова. Держслужба з етнополітики та свободи совісті стурбована заявою УПЦ МП про Порошенка й ПЦУ. *Українська правда*. 13 травня 2022. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2022/05/13/248628/> (дата звернення: 22.08.2022).

4. Тетяна Кушнерик. ПЦУ скептично прокоментували рішення Собору УПЦ МП: «Із великої хмари – малий дощ». *Главком*. 25 травня 2022. URL: <https://glavcom.ua/country/society/pcu-skeptichno-prokomentovala-rishennya-soboru-upc-mp-iz-velikoji-hmari-maliy-doshch-848800.html> (дата звернення: 22.08.2022).

5. Патріарх РПЦ Кирил «спалився»: він високо оцінив свіжі рішення Московської церкви в Україні. *БукІнфо*. 29 травня 2022. URL: <https://bukinfo.com.ua/religiya/patriarh-rpc-kyril-splyvsya-vin-vysokocinyv-svizhi-rishennya-moskovskoji-cerkvy-v-ukrajini> (дата звернення: 23.08.2022).

6. Віталій Портников. Три варіанти майбутнього для УПЦ МП. *Високий Замок / Блоги*. 31 травня 2022. URL: <https://wz.lviv.ua/blogs/459188-try-varianty-maibutnoho-dlia-upc-mp> (дата звернення: 23.08.2022).

7. Микола Мединський. «Агенти у рясах» в «окупованій Лаврі». Реакція на зустріч Онуфрія з полоненими росіянами і його заяви щодо війни. *TEXTY.ORG.UA*. 22 серпня 2022. URL: